

Posudek konzultanta na rigorózní práci Mgr. Michaly Vacíkové

Dievturība - lotyšské náboženské hnutí

Mgr. Pavel Štoll, Ph.D.

Rigorózní práce M. Vacíkové, která vznikla adekvátním rozšířením její diplomové práce, je v českém prostředí dosud jedinou zevrubnou informací o vzniku a působení lotyšského náboženského hnutí *dievturība*, rozbořením jeho učení a jeho souvislostí s folklorem a folkloristikou, jeho společenských a politických aspektů a vlivu na dnešní lotyšskou společnost. V rigorózní práci je rozšířen též zahraniční kontext tohoto hnutí.

Práce postupuje chronologicky od vzniku a vývoje tohoto hnutí v meziválečném Lotyšsku, přes jeho činnost v exilu a obnovu na domácí půdě po roce 1990. Značná pozornost je věnována osobnosti a tvorbě zakladatele tohoto hnutí Ernestse Brastiņše, dále lotyšským mytologickým postavám Dievse, Laimy a Māry v pojetí dievturisů ve srovnání s vědeckou mytologií. Dievturība je zasazena do společensko-politického kontextu, zejména ve vztahu k lotyšskému nacionalismu a krajní pravici (Pērkonkrusts) a k autoritativnímu režimu Kārlise Ulmanise. Hnutí je rovněž posuzováno z hlediska světového kontextu neopaganismu a New Age a srovnáváno s obdobným hnutím v sousedním Estonsku a Litvě. Na závěr je naznačen vliv tohoto hnutí na lotyšskou literaturu, zejména v tvorbě Jānise Veselise.

Zpracování tématu v tomto rozsahu se jeví jako vyčerpávající, nebyl opomenut žádný podstatný aspekt předmětu bádání. Rovněž použitá primární i sekundární literatura, převážně lotyšská, je dostatečně reprezentativní. Struktura práce, zejména výklad učení *dievturības* by mohl být uspořádanější, což však nepovažuji za zásadní nedostatek. Formální náležitosti práce, včetně citací, odkazů a poznámek, jsou v normě. Za zvlášť vhodné považuji autorčino vyvážené hodnocení tohoto hnutí, rovněž s ohledem na problematičnost bádání o něm v samotném Lotyšsku i v lotyšském exilu: jeho dosavadní výsledky jsou kusé a mnohdy protichůdné. Za správný považuji autorčin závěrečný soud, že dnešní rozporuplnou a nejednoznačnou dievturību (kterou nelze pokládat za věrnou rekonstrukci staré lotyšské mytologie a náboženství – taková rekonstrukce by ostatně nebyla možná), spojuje s dávným lotyšským myšlením právě jeho relativní variabilita a nejednoznačnost. Ta se ostatně ve folklorním materiálu jeví obecně a korpus lotyšských lidových písní – dain je toho dobrým dokladem.

Práci hodnotím jako výbornou a domnívám se, že její publikace (s nevelkými úpravami) by byla zajímavým přínosem jak pro českou baltistiku, tak pro religionistiku.

V Praze dne 1. dubna 2013

Mgr. Pavel Štoll, Ph.D.